

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit - vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. januarja 1906.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsečina: Zadruga: Vsem zadrugam! Naše zadružništvo v l. 1905. Vsem mlekarskim zadrugam. Občni zbori.

Gospodarsko berilo: Podraženje živil O zavarovalništvu za živino. Rjavec in belec. Pletarstvo. Neposredni državni davki.

Poučno potovanje v Švico. Sosea ra-zumnika govedoreja. Delniška stavbinska družba „UNION“. Inserati.

ZADRUGA.

Vsem zadrugam!

(Nadaljevanje.)

Obračun hranilnih vlog smo dovršili. Lotimo se toraj knjige posojil.

Pri vsakemu dolžniku napravimo obračun i. s. glede glavnice in glede obresti.

Pri glavnici upoštevamo, koliko je je bilo začetkom leta 1905, — koliko je je morda prirastlo v letu 1905, — koliko se je vrnilo v letu 1905 — in koliko glavnice je ostalo na dolgu koncem l. 1905.

Pri obrestih vpoštevamo, koliko smo jih v letu 1905 v breme pisali i. s. — prenos morda l. 1904 zaostalih obresti — in obresti vse glavnice za l. 1905 — nadalje, koliko smo jih v dobro pisali i. s. v l. 1904 za l. 1905 predplačanih obresti — ali pa od glavnice, ki se je v letu 1905 vrnila; končno najdemo, da so vse obresti, ki so za leto 1905 v breme pisane, ravno pokrite, ali pa je nekaj obresti še zaostalo, ali pa so se celo že predplačale za leto 1906.

Seveda napravimo pri vsakem računu zaključek, kakor kaže vzgled (stran 20, I. tabela).

Iz knjige posojil napravimo izpisek vseh posoji, za kojega služi vzorec (stran 20, II. tabela).

O zaključnih svotah tega izpiska pripomnimo:

1. „Stanje koncem leta 1904“ mora soglašati s zneskom posojil v bilanci za leto 1904.

2. „V računskem letu dano“ mora soglašati s skupnim zneskom, ki ga izkazuje veliki blagajniški dnevnik (razdelnik) med izdatki — rubrika d) — „dana posojila“.

3. „V računskem letu vrnjeno“ mora soglašati s skupnim zneskom, ki ga izkazuje veliki blagajniški

dnevnik (razdelnik) med prejemki — rubrika d) — „vrnjena posojila“.

4. „Stanje konec računskega leta 1905“ pride v bilanco za leto 1905 — med aktiva — kot „posojila“.

5. „Obresti — predplačane za leto 1906“ pridejo v bilanco za leto 1905 med pasiva.

Zaostale obresti pa med aktiva — in slično v „Račun zgube in dobička“ v „Zgubo“ oziroma v „Dobiček“.

Sedanjo knjigo posojil nadomestili bomo kmalu z novo, ki bode zaključevanje olajšala.

Posojilnice, ki gojijo „tekoči račun“ s svojimi člani, obračunajo v „knjigi tekočih računov“ vsak pojedini račun.

Ker smo založili novo „Knjigo tekočih računov“, naj služi naslednji vzgled (strani 18, 19) za porabo knjige in zaključevanje.

Seveda se napravi tudi iz te knjige izvleček, sličen dosedaj navedenim.

Obresti tekočega računa se koncem leta 1905 kapitalizirajo in se to izpelje v blagajniškem dnevniku.

Kar se tiče „tekočega računa“, ki ga imajo pojedine zadruge s zvezo, počakajo zadruge na izvleček, ki ga dobijo za celo leto 1905 od zveze — še tekom tega meseca — primerjajo vse vknjižbe, ter potrebno tudi popravijo; — znesek obresti, kojega jim je zveza v I. in II. polletji 1905 v dobro ali v breme pripisala — izpeljejo seveda v blagajniškem dnevniku.

Napraviti še je tudi izpisek deležev.

(Se nadaljuje.)

Stran 1.

Ime in bivališče *Vrabel Franc, lesni trgovec*

Tek. štev. 1.

Kredit do

Leto	Mesec	Dan	Tek. število bla- gajniškega dneva.	Predmet (izplačilo, vplačilo — glavnice, obresti itd.)	V breme (debet)												
					glavnica						obresti						
					izplačan znesek		in sicer kot				obrest. mera	predpisane				izpla- čane	
							kredit		vloga			do 31. dec. t. j. za dni		v znesku			
K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v				
1903	marc	6	113	izplačilo	1000	—	1000	—	—	—	5	297	41	24	—	—	
1903	maj	8	208	izplačilo	2000	—	2000	—	—	—	5	223	64	71	—	—	
1903	avgust	16	672	vplačilo glavnice . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
					3000	—	3000	—	—	—	—	—	105	95	—	—	
1904	januar	1	—	stanje	1571	80	1571	80	—	—	5	360	78	55	—	—	
1904	februar	16	180	izplačilo	2000	—	2000	—	—	—	5	315	87	49	—	—	
					—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1904	april	24	566	vplačilo glavnice . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1904	juni	16	832	vplačilo glavnice . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
					3571	80	3571	80	—	—	—	—	166	04	—	—	
1905	januar	1	—	stanje	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1905	januar	5	73	vplačilo glavnice . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1905	april	30	620	vplačilo glavnice . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1905	oktober	13	1121	izplačilo glavnice .	4000	—	—	—	4000	—	4 ¹ / ₂	78	39	—	—	—	
					—	—	1047	65	—	—	4 ¹ / ₂	—	4	18	—	—	
1905	november	29	1511	izplačilo glavnice .	5000	—	—	—	3952	35	35	32	17	54	—	—	
					9000	—	1047	65	7952	35	—	—	60	72	—	—	
1906	januar	1	—	stanje	768	03	768	03	—	—	5	360	38	40	—	—	

v Vuhredu števil. 35.

zneska K 5000.

Štev. deleža 21.

V dobro (kredit)											S t a n j e								Skupno stanje				
glav n i c a						o b r e s t i					glav n i c e				o b r e s t i				koncem leta	v breme		v dobro	
vplačan znesek		in sicer kot kredit		vloga		obrest. mera	predpisane		vplačane	v breme		v dobro		v breme		v dobro							
K	v	K	v	K	v		do 31. dec. t. j. za dni	K		v	K	v	K	v	K	v	K	v		K	v		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1000	—	—	—	41	24	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3000	—	—	—	105	95	—	—	—	—	—	—	—
1500	—	1500	—	—	—	5	164	34	15	—	1500	—	—	—	71	80	—	—	—	—	—	—	—
1500	—	1500	—	—	—	—	—	34	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1903	71	80	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1571	80	—	—	78	55	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3571	80	—	—	166	04	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	428	20	4 ¹ / ₂	—	13	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4000	—	3571	80	—	—	5	246	121	99	—	—	—	428	20	30	91	—	—	—	—	—	—	—
2500	—	—	—	2500	—	4 ¹ / ₂	194	55	06	—	—	—	2928	20	—	—	24	15	—	—	—	—	—
6500	—	3571	80	2928	20	—	—	190	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1904	—	—	2952	35
2952	35	—	—	2952	35	4 ¹ / ₂	360	132	84	—	—	—	2952	35	—	—	132	84	—	—	—	—	—
4000	—	—	—	4000	—	4 ¹ / ₂	355	177	52	—	—	—	6952	35	—	—	310	34	—	—	—	—	—
1000	—	—	—	1000	—	4 ¹ / ₂	240	30	—	—	—	—	7952	35	—	—	340	34	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3952	35	—	—	301	34	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1047	65	—	—	—	—	279	62	—	—	—	—	—
7952	35	—	—	7952	35	—	—	340	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1905	768	03	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	768	03	—	—	38	40	—	—	—	—	—	—	—

Ime in bivališče dolžnika *Volta Anton, posestnik v Kravjem dolu št. 38.*

Dovoljeno dne 4. marca 1904. Dolžno pismo z dne 12. marca 1904. Znesek posojila 300 kron.

„ „ 10. septembra 1904. „ „ „ 24. septembra 1904. „ „ 260 „

Jamstvo Štefin Janez, posestnik v Bedancih št. 42. Vzrok posojila nakup plemenskega bika.

„ Korošec Anton, posestnik v Stranicaht št. 54. „ „ poprava hleva.

Akt. šte. 1.

Del. šte. 3.

V breme (Debet)

Dan	Tek. št. bl. dnevnika	Predmet	Kapital		5 0/0	Obresti	
			K	v		K	v
12/3 1904	72	Posojilo	300	—	10	12	50
10/9 1904		posojilo	260	—	4	4	25
31/12 1904		saldo obresti (pred- plačane)	—	—	—	1	41
			560	—	—	18	16
1/1 1905		saldo glavnice . . .	360	—	12	18	—
			360	—	—	18	—
1/1 1906		saldo glavnice . . .	360	—	12	18	—
		saldo obresti	—	—	—	7	59

V dobro (Kredit)

Dan	Tek. št. bl. dnevnika	Predmet	Kapital		5 0/0	Obresti	
			K	v		K	v
12/3 1904	114	Plačane obresti od 300 K do 1/9 1904	—	—	—	7	50
6/7 1904	540	na račun glavnice .	200	—	5	4	16
10/9 1904	830	plača obr. od 260 K do 1/3 1905 . . .	—	—	—	6	50
31/12 1905		saldo glavnice . . .	360	—	—	—	—
			560	—	—	18	16
1/1 1905		saldo obresti	—	—	—	1	41
5/5 1905	480	plača obresti	—	—	—	9	—
31/12 1905		saldo glavnice . . .	360	—	—	—	—
31/12 1905		saldo obr. zaostalih	—	—	—	7	59
			360	—	—	18	—

Izpisek iz knjige „Posojil“ leta 1905

Aktiv. število	G l a v n i c a							O b r e s t i				Opomba
	Stanje konec leta 1904	v računskem letu				Stanje konec račun. leta 1905	predplačane za leto 1906		zaostale obresti			
		dano		vrnjeno								
		K	v	K	v		K	v	K	v		
1	360	—	—	—	—	360	—	—	—	7	59	
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	400	—	—	—	300	100	—	5	20	—	—	
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6	1200	—	600	—	800	1000	—	—	—	15	60	
7	300	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	
8—9	—	—	—	—	—	360	—	—	—	—	—	
10	—	—	560	—	200	—	—	1	41	—	—	
—	2260	—	1160	—	1600	1820	—	6	61	23	19	

Vsem mlekarskim zadrugam.

Kakor smo že sporočili, nastavili smo svojega mlekarskega izvedenca. To potrebo smo že dolgo čutili, a še-le v zadnjem času, ko se je število mlekarskih zadrug v naši zvezi znatno pomnožilo, odločili smo se nastaviti osebo, ki ne bi znala mlekarstvo samo teoretično iz knjig in šole, pač pa bi to stroko zvrševala tudi že praktično, in tako z nasveti in dejanjem lahko prispevala napredku in razvoju slovenskega mlekarstva. To potrebo čutile so tudi vse naše slovenske mlekarne, in menimo da smo stem vsem vstregli.

Hočemo pa danes opomniti, naj se vse naše članice te prilike pridno poslužujejo. Mnogo je v delovanju in izdelkih naših mlekarov zboljšati, velika še potreba izobrazbe naših mlekarskih vslužbencev kot tudi izobrazbe naših kmetovalcev zadružnikov. Kajti, hoče se z mlekarstvom dobro in z največjim dohodkom delovati, morajo se za to truditi tako oni ki surovino (mleko) pridelujejo, kot oni ki to surovino izdelujejo; vse bi pa moralo znati voditi predstojništvo, kojega dolžnost je načeljevati poslovanju in pridelovanju v zadrugi.

Zato naj bi se vse naše mlekarske članice tako v materijelnih in strokovnih potrebah, kot tudi za prireditev predavanj redno na nas obrnile, in mi bomo pa tudi vsem zahtevam obratno in dobro vstregli.

Naše zadružništvo v l. 1905.

V zadnji lanskoletni številki navedli smo vse jugoslovanske zadruge, ki so se ustanovile v preteklem letu.

Slovenskih zadrug se je ustanovilo 29, i. s.
na Goriškem 3,
„ Koroškem 0,

na Kranjskem 19,
„ Štajerskem 4,
v Trstu in okolici 3.

Teh 29 novih zadrug se po poslovnem predmetu porazdeli sledeče:

9 posojilnic,
11 mlekarskih zadrug,
1 vinorejska zadruga,
1 trsničarska zadruga,
1 sadjarska in moštarska zadruga,
1 obrtno gospodarsko društvo,
1 kmetijsko društvo,
1 konsumno (in posojilno) društvo,
1 čipkarska zadruga,
1 tiskarna,
1 zveza.

Ramo ob rami hodijo s slovenskimi zadrugami hrvaške zadruge; teh se je ustanovilo v letu 1905 28 i. s.

v Istri 12,
v Dalmaciji 16.

Od teh 28 zadrug je

9 posojilnic,
4 gospodarske zadruge,
9 konsumnih zadrug,
1 mlinarska zadruga,
2 oljarski zadrugi,
1 čebelarica zadruga,
1 zadruga postreščekov,
1 zadruga težakov.

V Dalmaciji so se vrh tega ustanovile 3 srbske kmetijske zadruge.

Vseh slovenskih zadrug bilo je koncem leta 1905 že 496 i. s.

na Goriškem	80,
v Istri	11,
na Koroškem	31,
„ Kranjskem	248,
„ Štajerskem	105,
v Trstu in okolici	21.

Hrvaških zadrug bilo je koncem l. 1905 140 i. s.
v Istri 59,
v Dalmaciji 81

— vrh tega je bilo koncem leta 1905 v Dalmaciji 17 srbskih zadrug.

Vseh slovanskih zadrug na avstrijskem jugu bilo je torej koncem leta 1905 — 653 — koje porazdeljimo sledeče: (kakor kaže tabela na naslednji strani).

Ta pregled je jako zanimiv.

Nas pa vspodbuja k nadaljnemu zadružnemu delovanju, ker nam kaže, kako da raste moč zadružništva!

Kdor se v to gospodarsko silo našega naroda zaganja — je pač grd sovražnik naroda — a vspeha ne bode več našel, če tuči se poslužuje najgrjih lastnosti, kakor so izdajstvo, zloba, nehvaležnost, zavist, plitvost itd.

Z a d r u g e	Slovenske zadruge						Svota sloven- skih zadrug	Hrvaške zadruge		Svota hrvaških zadrug	Srbske zadr.	Skupna svota
	Goriško	Istra	Koroško	Kranjsko	Štajersko	Trst z okolico		Dalmacija	Istra		Dalmacija	
Posojilnice	32	4	28	131	56	2	253	58	29	87	6	346
Mlekarske zadruge	20	1	1	47	3		72		1	1		73
Bikorejske zadruge					11		11					11
Vinorejske zadruge	4			1	2		7	1	1	2		9
Trsničarske zadruge					1		1					1
Sadjarske zadruge				1			1					1
Kmetijska društva *) . . .	18	6	2	51	28	16	121	10	25	35	10	166
Hmeljarske zadruge					1		1					1
Zeljarske zadruge				1			1					1
Oljarske zadruge								5		5		5
Mlinarske zadruge									1	1		1
Čebelarske zadruge								1		1		1
Ribarske zadruge								2		2		2
Obrtne zadruge						2	2					2
Krojaške zadruge	1						1					1
Čevljarske zadruge				1			1					1
Mizarske zadruge	1			1			2					2
Opekarske zadruge	1						1					1
Čipkarske zadruge				1			1					1
Žrebljarske zadruge				1			1					1
Sodarske zadruge				1			1					1
Sodavičarske zadruge				1			1					1
Rudarske zadruge								1		1		1
Stavbinske zadruge				3	1		4					4
Hotelske zadruge	1				1		2					2
Kopališke zadruge					1		1					1
Vodovodne zadruge				1			1					1
Mostovne zadruge				1			1					1
Tiskarne				1		1	2					2
Zadr. težakov in postrešč.	1			2			3	2	1	3		6
Eksportne zadruge								1		1		1
Zveze	1			2			3		1	1	1	5
	80	11	31	248	105	21	496	81	59	140	17	653

*) Pod to ime
smo dejali vse za-
druge, ki se nazi-
vajo kmetijska dru-
štva, kmetijske za-
druge, gospodar-
ske zadruge, go-
spodarska društva,
gospodarska in tr-
govska društva,
konsumna društva,
potrošne zadruge
in prodajalne za-
druge.

VABILO
na
REDNI OBČNI ZBOR

Mlekarske zadruga na Brezovici
reg. zadruga z om. zavezo,

kateri se bode vršil dne 11. februarja 1906, ob 4. uri
popoludne v šoli.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo načelstva.
 - 2.) Potrjenje računskega zaključka za leto 1905.
 - 3.) Volitev nadzorstva.
 - 4.) Poročilo o izvršeni reviziji.
 - 5.) Slučajnosti.
- Načelstvo.

VABILO
na
OBČNI ZBOR

Hranilnice in posojilnice v Mošnjah

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se vrši v nedeljo, dne 11. februarja 1906 ob 3. uri popo-
ludne v šolskem poslopju.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1905.
3. Volitev načelstva.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Slučajnosti.

NB. Ako bi občni zbor ob določeni uri ne bil sklepčen,
vrši se pol ure pozneje, t. j. ob pol 4. uri popolud., na istem
mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki sklepa
ne glede na število vdeležencev.

Načelstvo.

VABILO
na
redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Št. Petru

reg. zadruga z neomejeno zavezo,

kateri se bode vršil v nedeljo, dne 11. svečana 1906 ob
3. uri popoludne v združni hiši.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo načelstva.
 - 2.) Poročilo nadzorstva
 - 3.) Potrjenje računov za l. 1905.
 - 4.) Volitev načelstva in nadzorstva.
 - 5.) Razni nasveti in slučajnosti.
- Načelstvo.

Ako bi ne došlo ob določenem času zadostno število
društvenikov, se prične ob 4. uri drugi občni zbor natančno
po zgoranjem dnevnem redu, in sklepa ne glede na šte-
vilo navzočih.

VABILO
na
REDNI OBČNI ZBOR

Hranilnice in posojilnice v Strugah
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil v nedeljo, dne 4. februarja 1906 ob 3. uri
po poludne v uradni sobi hranilnice in posojilnice.

Dnevni red:

- 1.) Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem
zboru.
- 2.) Poročilo načelstva.
- 3.) Potrjenje računskega zaključka za leto 1905.
- 4.) Volitev načelstva.
- 5.) Volitev nadzorstva.
- 6.) Prememba pravil
- 7.) Čitanje poročila o izvršeni reviziji po „Zadr. zvezi“.
- 8.) Slučajnosti.

V Strugah, dne 20. jan. 1906.

K obilni vdeležbi vabi

načelstvo.

VABILO
na
XV. redni občni zbor

I. okraj. hran. in pos. v mestu Kamnik

registrovane zadruga z omejeno zavezo,

kateri se bo vršil dne 2. svečana ob 11. dopoldne v uradnih
prostorih zadruga v Kamniku.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem
zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1905.
4. Privoljenje remuneracije načelstvu.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva, oziroma računskega pregedovalca
in njega namestnika.
7. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi uljudno

O D B O R.

Vabilo
na
IZVANREDNI OBČNI ZBOR

Konsumnega društva v likvidaciji v Cerknici,
registrovane zadruga z omejenim poroštvom,

ki se bode vršil dne 2. svečana 1906 ob 3. uri popoludne
v dvorani hran. in posojilnice s sledečim vspeedom:

1. Poročilo za leto 1904.
2. Poročilo o likvidaciji.
3. Slučajnosti.

ODBOR.

VABILO

na

VIII. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Šturi

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,

kateri se bode vršil v nedeljo dne 4. febr. 1906 ob 3. uri popoldan v dvorani „Katoliško - izobraževalnega društva“.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva, čitanje revizijskega poročila in poročilo rač. pregledovalca.

2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1905.

3. Volitev odbora, računskega pregledovalca in njega namestnika.

4. Slučajni predlogi.

V Šturi, dne 15. januarja 1906.

Načelstvo.

VABILO

k

OBČNEMU ZBORU

Hranilnice in posojilnice na Krki,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,

kateri se bode vršil dne 2. februarja 1906 ob 3. uri popoldan v posojilničnih prostorih.

Vspored:

1. Poročilo načelstva.

2. Poročilo nadzorstva.

3. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.

4. Čitanje poročila o izvršeni reviziji po „Zadružni zvezi“.

5. Potrjenje računskega zaključka za l. 1905.

6. Volitev načelstva.

7. Volitev nadzorstva.

8. Slučajnosti.

Načelstvo.

GOSPODARSKO BERILO.

Podraženje živil.

Brezskrbno še ni živel delavec, ki potegne vsak teden nekaj kronic, tudi ne obrtnik, ker obrt se hoče kujati, najmanj pa mali uradnik, ki ima male dohodke in veliko otrok — pa mora celo stanu primero živeti — največ skrbi pa prenaša pri teh gospodinjah, ki naj da vsaki dan svojcem tečno in zdravo hrano na mizo, — pa dobi od moža-trpina vsak teden malo svotico, kojo bi mogel le največji matematični talent tako razdeliti, kakor mora to uboga gospodinja.

In to žalostno stanje postaja zmirom slabše — življenje zmirom dražje.

Meso. Skoraj bo postala ta beseda v revnejših slojih, to je, v istih, ki delajo, si s svojimi rokami kruh služijo, neznana. Pri nas — bodisi v Ljubljani, bodi si v drugih mestih, podražilo se je meso strahovito; vsaka mala suša, griža, slana, povodenj, — vse da pretvezo za podraženje, — in ko namišljeni vzrok zgine, se nihče ne domisli, da bi morala cena pač tudi nazaj; zmirom gori, nazaj pa ne!

In če začnejo prizadeti stanovi vpraševati, kedo je kriv podraženja, komu koristi podraženje, pa vse kaže s prstom na kmeta — češ, ta redi živino, toraj tudi draži meso.

Res je, kmet redi živino — in meso je zmirom dražje.

A le pogledjmo si kmeta! Kakor črna živina dela od ranega jutra do poznega večera, ima slabo obleko — s svojo družino vidi le ob največjih praznikih grižljaj mesa, — komaj in komaj zmaguje davke — komaj in komaj plačuje hlapca in deklo in delavce — vsakdo bi mu toraj moral privoščiti, da proda svojo živino mnogo dražje.

Kaj še — on prodaja svojo živino v izgubo.

To nam najjasneje pokažejo številke. Pri vseh svojih pridelkih ima kmet neke stroške; če bi pridelke prodal dražje, kot ima stroškov — lastno delo se niti ne računa — mogel bi reči, da je prodal z dobičkom. Z ozirom na živinorejo vpoštevajmo samo le seno.

Kakor dokazano, daje 100 kg sena prilično 5 kg mesa; lansko leto n. pr. moralo se je pa plačati za 100 kg sena 7 kron, toraj stane kmeta 5 kg mesa 7 kron — za seno — in drugo se mora še prišteti.

In koliko pa dobi kmet za živino? Smelo rečemo, da nikdar toliko, da bi dobil za 1 kg n. pr. vsaj 1 krono — pač pa dobi 50—80 vinarjev.

Kedo pa toraj draži meso? No — oni — ki imajo živino, odkar jo kmet proda in dokler konsument v mesnici mesa drago ne plača.

Mleko.

Še vsem nam je v spominu, da so hoteli lansko leto kmetovalci ljubljanske okolice podražiti mleko za nekaj vinarjev.

Kmetovalci so sicer propadli vsled nedostatne organizacije in ker tisti, na koje so se najbolj zanašali, niso bili dobri vojskovodji — vsled česar se mleko v Ljubljani ni podražilo.

A strašilo podraženja ostane — tembolj, ker je drugod mleko dražje — in bi se le sami varali, če bi se zanašali, da ostane sedanja cena — seveda, če sploh na mleko reflektiramo.

A kdor se radi podraženja mleka na kmetovalce jezi, dela jim krivico. Kakor smo že pri mesu omenili, stalo je preteklo leto 100 kg sena 7 kron; 100 kg sena da recimo 50 l mleka, toraj bi stal

kmeta 1 liter mleka 14 vin.; če se prištejejo drugi stroški, vidimo, da kmet ne odira.

Premog.

Iz ničevih, malenkostnih vzrokov tiščijo ceno zmirom navzgor.

Sladkor.

Zmirom dražji.

Stanovanja.

Se ne dajo več doplačati.

Splošna draginja je žalostno znamenje sedanjih časov.

Kaj res ni nobene pomoči proti taki draginji?

O pač! Združenje!

Na eni strani združenje kmetovalcev — pride-lovalcev — na drugi strani pa združenje konsumen-tov — in med obema neposreden stik.

Na Slovenskem bila bi pač bela Ljubljana prva poklicana, da dá za to vglad.

O zavarovalništvu za živino.

(Predava Fr. Pengov pod slovensko lipo)

(Konec.)

Marsikje so že ustanovili zavarovalnico na ta način, da so vplačevali šele, ko je nastopila nesreča in da torej niso skrbeli za rezervo. Toda ta napaka se je po navadi bridko maščevala s tem, da so pri večjih nesrečah razni udje izstopili in se je morala zadruga vsled tega raziti. Zato je jako važno, da se nabira rezervni zaklad in zato se premija ne sme nastaviti prenizko. Ko boste imeli vže primeren rezervni zaklad, potem brez skrbi znižate premije. Po mojih nazorih in poizvedbah bi za vaše razmere zadostoval znesek 2⁰/₀ za govejo živino in 3⁰/₀ za konje. Za konje računamo nekoliko več; kajti nevarnost (riziko) je tu mnogo večja, nego za govejo, slednjič se dobi za konja, ki ga je vsled nesreče treba zaklati mnogo menj, nego pri govedu, kjer se časih dobi za meso še popolna odškodninska svota.

(Glas iz občinstva: „Prvi in zadnji vzrok velja, toda če je vrednost pri konjih večja, je pa zato tudi premija višja; jaz pri tem ne uvidim nikake večje nevarnosti, ali kakor pravite rizika!“)

Recimo, konj bi bil vreden 600 K in za toliko zavarovan, tri krave pa ravno za tolikšno svoto. Pri enakih premijah bi bilo plačati od konja ravno toliko kot od 3 krav. Toda če nastopi zguba, je pri konju cel kapital na enkrat zdubljen, dočim je pri 3 kravah vendar težko misliti, da bodo vse 3 kmalu poginile, ampak recimo le ena, in zguba bi znašala le 200 K.

(Prejšnji: „Hvala lepa! Zdaj razumem. Riziko je pri konjih bistveno večji in zato je tudi popolnoma opravičeno, da se nastavi za nje višja premija.“)

Bolj pravilno bi bilo seveda, ako bi tvorili konji zase in goveja živina zase poseben oddelek, toda ker

bi bilo število živine potem premajhno in bi nastala vsled tega še večja neenakost med dohodki in stroški, zato je bolje, da ostane vsa živina skupno zavarovana. Da se stvar nekoliko izravna, bi se 1.) zahtevala od konj nekoliko večja premija, 2.) pa bi se morala predpisati neka najvišja cena, nad katero se noben konj ne vsprejme v zavarovanje. Pri nekaterih zavarovalnicah imajo kot najvišjo ceno določeno 600 K, pri drugih celo 700 K. S tem se riziko za zadrugo močno zmanjša.

Potrudil sem se vam razložiti dobre pa tudi senčne strani zavarovalnice. Nastalo bi sedaj vprašanje, je-li bo pri nas dovolj živine za zavarovanje. V župniji imate, primaknivši še sosednjo občino Potško okoli 60 konj in 400 glav goveje živine.

Če vzamemo za konje povprečno ceno 400 K, dobimo za konje 24.000 K zavarovalne svote, in če vzamemo za govejo živino povprečno vrednost 200 K, dobimo zopet 80.000 K zavarovalne svote. Dohodkov iz premij bi bilo na leto pri konjih po 3⁰/₀ K 720 in pri govedini po 2⁰/₀ „ 1.600

skupaj K 2.320

S tem denarjem bi lahko odškodovali: 8 glav goveje živine po 200 K in 2 konja v vrednosti blizu 400 K za vsakega. Poleg tega bi nam ostal še znesek od mesa in za kože poginolih živali.

(Glasna misel iz sredine: „Toliksne zgube v naši župniji v enem samem letu se pač ni bati!“)

Toliko bolje za vas! Dospete toliko prej do precejšnjega rezervnega zaklada in boste morda v nekaterih letih vstanu znižati premije. Nalašč sem računal nekoliko bolj neugodno, da se zagotovi obstanek zadruge. Pa tudi udje ste lahko zadovoljni s temi premijami: kajti nikjer se ne morete zavarovati pod tako ugodnimi pogoji.

Na Jamah so ustanovili pred 15 leti živinsko zavarovalnico; pristopilo je 50 udov z K 48.000 zavarovane svote, zdaj ima zavarovalnica 100 članov z 120.000 kron zavarovane vrednosti. Pobirali so za konje in govedo enake premije, za konje so nastavili najvišjo takso na 700 kron. Prvih 9 let so pobirali samo 1⁶/₀ premije, vendar je šlo izvrstno; kajti prvih 5 let je bilo dobička približno 3000 kron. Na to sta prišli 2 leti, v katerih so dohodki ravno pokrili stroške, na to pa 3 leta, ki so prinesla zgube okrog 3400 kron, ki je požrla vse nabrane rezerve in še prozročila zgubo nekaj sto kron. Zato so zvišali premijo na 2⁰/₀ in so napravili v zadnjih 5 letih zopet dobička kakih 4000 kron, tako da je narastel rezervni zaklad zopet na čez 3000 kron.

Gotovo moramo te vspehe imenovati jako povoljne in vi vidite, da sem računal jaz za našo bodočo zavarovalnico z mnogo neugodnejšimi razmerami.

Toda treba je misliti nato, da dobra leta niso vselej spredaj. Ko bi bila na Jamah nesrečna leta

nastopila takoj spočetka in ne bi bilo preje 7 rodovitnih let, ki so omogočila nabrati precejšen rezervni zaklad, tedaj bi bila ondodni krajevni zavarovalnici za živino najbrže huda predla; kajti udje, ki jih ni zadela nikaka nesreča tedaj le preradi poberejo kopita, ko bi imeli malce globokeje poseči v mošnjček in doplačevati, da pa do tega ne pride je treba poskrbeti z nabiranjem primerne rezervnega zaklada.

V jamski občini so odškodovali tekom 15 let 34 glav konj in 86 goveje živine. Istina je, da konji niso bili nič kaj posebno dragi in pri govedini je zavarovalnica precej utrgovala za meso.

Ako primerjamo, kolikšne premije da bi bile v posameznih letih, da bi se škoda pokrila, tedaj najdemo precejšnje razlike. Številke so take:

(5 let z dobičkom) 0.74⁰/₀, 1.25⁰/₀, 0.56⁰/₀, 0.39⁰/₀, 1.41⁰/₀.

(2 leti, ko dohodki ravno krijejo stroške) 1.66⁰/₀, 1.55⁰/₀.

(3 leta z veliko zdubo) 2.82⁰/₀, 4.37⁰/₀, 2.40⁰/₀.

(5 let z dobičkom) 1.77⁰/₀, 0.97⁰/₀, 1.40⁰/₀, 1.65⁰/₀, 0.80⁰/₀.

Iz teh izkušenj pa tudi razvidimo, da bi premija v višini, kot sem vam jo predlagal za naše razmere tudi popolnoma zadostovala.

Kakor sem že rekel, so bile na Jamah premije za konje in govedo prvih 13 let enake. Toda to je bil povod mnogih nezadovoljnosti mej udi, ki so imeli samo govejo živino, ker je morala blagajna primeroma več izplačati za konjsko, kot za govejo živino.

Ako računamo odškodovanje konj samo zase, tedaj so bila pri zavarovalnici leta, ki so tirjala 4, 4¹/₂, da celo po 7¹/₂⁰/₀ premije, da so se pokrili stroški, dočim nista bila pri goveji živini tudi v najbolj neugodnih letih prekoračena niti 2 odstotka. Poprečno bi bilo treba za konje 2.2⁰/₀, za govedo 1.3⁰/₀ premije, da bi se pokrila škoda. Zato so zadnja leta zvišali prispevek za konje na 2.4⁰/₀ in za govedo so ga znižali na 1.80⁰/₀, da to nesorazmerje vsaj nekoliko izravna.

Da se morebitnim nezadovoljnostim, ki bi bile iz navedenih razlogov tudi popolnoma opravičene, vže precej s prvega začetka izognete, zato sem vam že preje predlagal, da naj bo premija za konje 3, za govedo 2⁰/₀, tako da so lahko vsi zadovoljni.

Tudi najvišja cena 700 K, mislim, da je dovolj visoka za vaše konje. Vsa živina naj se ceni dvakrat na leto, more biti 1. aprila in 1. oktobra, razven tega je treba mlado živino še posebej dvakrat vmes preceniti morda 1. januarja in 1. julija.

Za cenilce se izvolijo trije izmed udov, ki opravljajo svoj posel kot častno službo po navadi brezplačno. Vendar pa se jim da lahko tudi nekaj odškodnine. Tudi načelstvo izvršuje svojo službo zastonj, le tajnik, ki vodi knjige in oskrbuje blagajno, dobi povrnjen trud in čas.

Vidite toraj, da bo šlo komaj 4 odstotke dohodkov iz premij za upravne stroške, tudi ako vstavimo še znesek za tiskovine, stroške za razna pota itd. Pri naši zavarovalnici bi vplačali zavarovanci za 24000 K zavarovalne vsote pri konjih in za 80000 K zavarovalne vsote pri goveji živini nekaj nad 2.300 K na premijah. Upravni stroški bi znašali komaj 100 K.

Kakšen pa bi bil račun za ravno to zavarovalno vsoto pri kaki veliki tuji zavarovalnici? — Na 100.000 K zavarovane svote bi bilo treba plačevati na leto kakih 4000 kron in od teh bi šlo 1000 do 1500 K za upravne stroške. Ali ni ta zgled glasna pridiga v prid krajevnim zavarovalnicam?! In kar je pri tem največ vredno je to, da obržimo vedno mi sami vaje v rokah; kadar plačujemo, vemo tudi, za koga plačujemo, sami sebe nadzorujemo in skrbimo sami zato, da se ne gode krivice.

(Domači župan, ki je bil tudi navzoč in je z velikim zanimanjem sledil razpravam, se oglasi: „Prav imate, dragi sosesčani, sami bomo vzeli stvar v roke! V nekaterih dneh skličem občinsko sejo, da se o stvari še enkrat pomenimo in prepričan sem, da dobimo krajevno zavarovalnico za živino. Seveda precej let je že tega, kar smo bili že tudi sami napravili nek podoben poskus, toda pri tem smo napravili neko napako, ki jo je gosp. govornik tudi danes omenil; plačevali smo namreč po potrebi nazaj in v naših pravilih je stal tudi nesrečni paragraf: „Kdor ne vplača, je že s tem izključen iz zavarovalnega društva“. Ko nas je obiskalo po vrsti več znatnih nesreč, je porabilo mnogo združnikov ta skrivna vratica ter smuknil iz društva; posledica je seveda bila ta, da se je društvo po kratkem obstanku zopet razbilo. Zdaj pač ne smemo izstopa iz zavarovalnice ljudem tako olajšati.“)

Govornik: „Kadar se nabere rezervni zaklad, je to najboljša veriga, ki drži društvo skupaj. Razven tega določajo tudi pravila, da mora vsakdo ostati vsaj 3 leta član zavarovalnice in tudi potem zamore izstopiti še-le na koncu leta, ako je naznanil 4 tedne pred novim letom svoj izstop pismeno načelstvu. Do rezervnega zaklada seveda nimajo izstopivši udje nobene pravice.

(Luka Mivšek: „Kako pa bo z onimi, ki bodo ob ustanovitvi zavarovalnice le od daleč gledali, češ, da vidimo, kako pojde vsa stvar, pristopili pa šele tedaj, ko bomo mi drugi nabrali že nekaj rezervnega zaklada! Ali imajo taki tudi pravico do rezervnega zaklada?“)

Taki novo vstopivši udje morajo potem doplačevati po višini rezervnega zaklada in njihove zavarovane vsote. Izjema velja le za take nove ude, kojih očetje so že bili člani zavarovalnice.

(Več glasov: Tako je prav! Kdor bo čakal, kako voz teče, ta naj pozneje doplačuje.)

Rjavec in belec.

Tako bi bila tudi ustanovitev krajevne zavarovalnice za živino pri nas gotova stvar. Prepričan sem, da pojde, in ako ne pridejo kake prav izvanredne nesreče, boste shajali tudi veliko ceneje kakor od tujih zavarovalnih družb. Na vsak način pa mora biti naša živina zavarovana, kajti to je za nas naravnost gospodarska potreba. Odkrito rečeno, grozno lahkomišljen mora biti gospodar, ki si hoče prištediti premijo v upanji, da ne pride nesreča. Bolezen v hlevu je spravila že marsikako družino na nič.

Seveda ki bil za krajevne zavarovalnice velik dobiček, ako bi se vse zavarovalnice cele dežele, ali celo vse krajevne zavarovalnice slovenskih dežel združile v pozavarovalne zveze; potem bi lahko napravili v vsaki fari svojo zavarovalnico in celo vprašanje o zavarovalništvu za živino bi bilo rešeno na en mah.

(Andrej iz mlina: O pozavarovalni zvezi bi radi še kaj slišali! Stvar se nam zdi izvrstva.)

Namen take pozavarovalne zveze bi bil pomagati takim krajevnim zavarovalnicam, ki bi imele slučajno več zgube, kot dohodkov. Kajti v celi deželi je več zavarovalnic takih, ki poslujejo z dobičkom, nekaj je pa tudi takih, kojih letni račun kaže zgubo in ako taka zavarovalnica še nima nikake rezerve, je v nevarnosti njen obstoj.

Zato mislim, da naj bi se združile vse slovenske zavarovalnice v eno samo pozavarovalno zvezo, morda na ta način, da bi odraštovala vsaka posamezna zavarovalnica nekaj odstotkov svojih premij „Zvezi“ in ta bi priskočila na pomoč onim zavarovalnicam, ki so imele premalo premij za izplačanje odškodnin. Seveda bi morale imeti potem tudi vse zavarovalnice enaka pravila in enako visoke premije. Posamezne zavarovalnice bi ostale popolnoma samostojne, svoje upravne troške bi nosila vsaka zavarovalnica sama. Tako bi bil vsaki, tudi najmanjši, krajevni zavarovalnici obstanek zagotovljen.

Seveda se tudi dobro zavedam, da bo zadela izvršitev teh idej in načrtov ob marsikako težavo; kajti niso povsodi v deželi enake razmere, zlasti kar zadeva nesreče pri živini. Sicer pa pogum možje!

Menim, da moramo in tudi moremo brez pozavarovanja poskusiti s svojo krajevno zavarovalnico in kadar pride v resnici do lastne „Zveze slovenskih zavarovalnic za živino“ ima še vedno dovolj časa, da takoj pristopimo. Morda pa sprejme tudi ljubljanska „Zadružna zveza“ tako zavarovalnico v svoje zavetje.

(Vsi pritrujejo.)

(Župan: Tako smo zopet zastavili nov zavod, ki nam obeta donašati obilo blagoslova. Gospoda predavatelja prosim v imenu vseh, da nam naroči pri „Zadružni zvezi“ v Ljubljani pravila in še ta teden hočemo spraviti stvar v tir.)

(Vsi: Živijo!)

„I jojmene, odkod pa prideš ti, belček, nisem upal te še kedaj videti, odkar te je naš stari prodal?“

„Ej svet se suče, moj ljubi rjavček. Odkar me je dal tvoj stari od hiše, sem bil že na več semnjih bičan in danes sem prišel sem po usodi; prepeljavali smo slamo za kupčijo in ostanemo čez noč v tej gostilni.“

„O to me veseli, belče, tudi mi prenočujemo tu, ali hlev ni veliko vreden: mrzlo je in mi smo se bili na potu močno segreli.“

„Je pač to naša konjska usoda! Čez dan težko delaj in trpi, po noči dobiš slab hlev in malo miru, prijatelj moj rjavec.“

„Povej mi, moj belče, kaj praviš ti k sedanjemu vremenu? Ali bo še dolgo tako prijazno zmrzovalo?“

„Bog daj, da bi hotelo biti zamrznjeno do bin-kosti! Sedanjega dela po zimi se ne strašim, toda pred spomladanskim se mi pa kar ježi griva; ob 3h po konci, ob 10ih zvečer domov in celi dan delaj kot kamela! Spomladanski čas imam močno na piki, posebno brananje, raje 5 ur skupaj orjem, kot eno samo uro vlačim z brano. Če bo dolgo zmrzovalo, nam vsaj ne bo treba venkaj na polje.“

„Mene tako srbi tu-le v levi nogi, belec, veš tu-le, kamor me je mlinarjev lisec enkrat počil, zdi se mi, da se vreme v kratkem spremeni, kmalu dobimo južno vreme, naš stari vsaki dan kolne nad zmrzlino, vedno grči kot sršen in Bog se nas usmili, kadar se prične spomladansko delo.“

„Ali pri vas je že še, vaš gospodar ima vsaj v drugih ozirih nekaj soli v glavi, krmi vas dobro in pravilno. Pri nas o tem ni duha, ne sluha!“

„Da, to si pogodil, belec. Od te strani našemu štarini vsa čast. Bil je nekoč pri poljudnem predavanji v domačem izobraževalnem društvu, kjer je pojasnjeval strokovnjak ravno krmitve konjske živine, in glej ga šmenta, od tiste ure naprej se nam dobro godi.“

„I, kako pa vas krmi vaš stari, rjavče?“

„V društvu, ljubi belec, je slišal gospodar, da je v konjskem želodcu le za kakih 16 litrov prostora, da gre toraj vanj samo 16 litrov vode ali krme in vsled tega nam poklada čisto pravilno najpreje seno, potem pa oves. Seno pride v želodec, se tukaj zmehča, prebavi in kadar pride oves notri, se pomakne toliko sena iz želodca, kolikor pride ovsa notri; tako se oves popolnoma prebavi, popolno izkoristi. Ako se poklada najpreje oves in potem seno, tedaj potisne novo došlo seno preje zavžiti oves prekmalu iz želodca, oves pride v čreva in na gnoj, mi, konji, nimamo skoro nič od njega. Ravno tako nas stari tudi napaja po senu, ne pa po ovsu, ker bi voda odplovila oves iz želodca!“

„To je pa res, rjavec, na to doslej še nikoli mislil nisem. Ali imate tudi še sicer kaj posebnega pri krmljenji, kar si mi do zdaj povedal, mi je všeči.“

„No ja, belec, naš stariha je sicer prileten, toda podučljiv kakor psiček, ni uporen, kakor so sicer radi kmetje in ne trdoglav, ampak rad posluša dober nauk. Tako nam poklada tudi na večer ovsa. V društvu je rekel predavatelj: „Oves, ki ga daš zjutraj, gre v zrak, oves pa pokladan zvečer gre v meso.“ In prav ima. Tudi skrbi za zdrav zrak v hlevu, vsaki dan potresa po tleh v hlevu fosfornokislega apna, kajti oves preide le tedaj po noči v meso in kri, ako se moremo po noči nadihati svežega in čistega zraka.

Povem ti, belec, naš stari je brihtna glava. Ali veš, kaj ta lisjak še počne? Že tri tedne nas krmi tako, kot bi hotel z nami iti nad Grintovec, da ga pretegne. V društvu so mu namreč povedali, da konj tudi pri najtežjem delu ne sme shujšati, prav nič shujšati! Tam, kjer začno konji kazati okostje, tam je le napačna krmitve temu vzrok. Tudi so mu povedali, da konj ob hudem delu ne shujša, ako se tri do štiri tedne popreje krepko krmi, tako krmi, da se nabere v njegovih mišicah toliko moči, kolikor jo med hujšim delom več potrebuje, kot po navadi. Noben strojevodja, ki vodi železni stroj, ne napravlja pare šele takrat, kadar sprevodnik že vpije svoj „fertig“, ampak jo že ima, ogenj pa, ki še vedno gori, dela paro naprej za zalogo; ravno tako je treba tudi pri nas že pravi čas pred pričetkom večjega dela napraviti zalogo ali rezervo moči. Belec, le poglej me, poglej kako sem lepo okrogel in zalit, v mojih mišicah je nakopičeno sile, ki bo zdržala prav dobro štiri do šest tednov.“

„Tristo medvedov, rjavec! Resnico govoriš. Ljudje se bodo slednjič vsega naučili od nas. Jaz bi jo najraje zopet k vam potegnil! Moj starec je predrt gosjak, s katerim ni mogoče izpregovoriti pametne besede; rjove, preklinja celi dan in žvižga in bije neprestano z bičem okrog naših ušes in po bedrih! Kako dobro se ti vendar godi, rjavec! Povej mi še, kaj dobrega pa vse dobivaš za krmo?“

„Ljubi Bog, res, belec, ne morem se pritoževati. V društvu so spametovali našega gospodarja. Poklada nam dobro suho deteljo; saj je suha nemška detelja najboljša krma za konje in zato je nalašč za nas zasejal detelje. Od decembra naprej nam privošči vsaki dan tudi po nekoliko korenja, ki mi gre zelo v slast, pa tudi varuje konje spomladanske smolike.“

„Ali ovsa in rezanice nič ne dobivate, rjavče?“

„I seveda, ljubi moj belec! Toda naš stari je prišel sedaj tudi do spoznanja, da je med ovsem in ovsem velika razlika. Marsikak oves tehta komaj 30 funtov, drugi zopet 50 funtov ista mera; naš stari nam daje ovsa iz visokih krajev, iz gričev, ki

ima v sebi veliko beljaka in moči in ker nam je odločil za vsakega na dan po 12 funtov ovsa, nadomesti raje $\frac{1}{3}$ s koruzo, tako da dobi vsak po 8 funtov ovsa in 4 funte turšice, zraven pa še vsak dobro oljnato pogačo. Oves in turšico pomeša mej rezanico, rezanice ne reže na kratko, ampak jo pusti najmenj 5 cm dolgo, češ, da se prekratka rezanica rada nabira v kepe v želodcu. Oves nam daje zjutraj neposredno pred vprego; v ovsu, ljubi belec je en „in“, namreč avenin, kakor v krompirju solanin, v tobaku nikotin, v dišečem senu kumarin, v belušu (špargeljnu) asparagin itd., ta avenin deluje samo 3 do 4 ure in sicer izvrstno na našo delavno moč. Kdor nam poklada oves zjutraj ob drugi ali tretji uri, ta stori napačno, kajti učinek avenina se potem že zgubi, ako napreže recimo še-le ob 7. uri.

Zraven tega dobimo vsaki dan v krmo po nekoliko fosfornokislega apna, ki nam izborna tekne. Krompirja pa nikoli ne vidimo, on ima preveč vode in napravlja kravje trebuhe.

Moj dragi belček, pri nas se imamo dobro, tako dobro, kakor se le more imeti konj. Tudi zaklopce za oči nam je odpravil gospodar, ker je to največja neumnost na vpregi; pri vas pa svetujem, da jih še pustite, drugače vam surovi hlapci še izbijejo oči. Da nas pri branjanji ne butajo branini sunki preveč v prsa, v ta namen nam je oskrbel posebna peresa iz močne jeklene žice (Nemci jim pravijo „Pferdeschoner“), ki spajajo vrvi (štrange) s trikeljnom.“

„O, dobri moj rjavec, jaz bi najraje jokaj! Nam se hudo godi! Kako dobro pa je tebi! Spomladno delo nas uničuje, da smo suhi kot deska. Pri krmljenji gospodarji še vedno pozabljajo, da hočejo imeti od nas moči, moči in zopet moči, zato nas pa menda večinoma tako neumno krmito.“

„Pst, belec! Zdrav ostani! Naš hlapec prihaja, treba se bo odpraviti!“

„Z Bogom, rjavec! Spomni se me kterikrat!“

Kako je treba rediti tele za mesarja?

Ni ga menda kmalu živinčeta, katero bi v rasti in reji tako naglo napredovalo, nego je mlado tele. Koj v par tednih se mu rast in teža skoraj podvoji, če ne še več. To pa seveda le takrat, ako je živina — krava in tele — zdravo, ob enem pa tudi oboje prav oskrbovano. Da se to zgodi, je vendar dolžnost vsakega živinorejca, kajti redko to priliko zanemarjati, reklo se bi lahko samemu sebi škodo želeti.

Pred vsem je treba skrbeti kravi za primerno klajo, da se nasiti suhe, ali po letu sveže krme. Navrh pa ji je treba dajati nekaj kuhanega, kar se ji daje mlačno. V to kuhovino služi po letu razno sočivje, kateremu se primeša nekaj otrobov, pa še mrvico soli. Po zimi se vzame perišče medlega zrnja,

nekaj zrezane repe ali korenja pa tudi malo otrobov. To vse dobro prekuhano se primerno shladi in da kravi še le potem, ko se je z drugo navadno klajo že nasitila. S tem bode se ji pomnožilo mleko, katero je glavna hrana mlademu teletu.

Toda zgodi se večkrat, da vkljub temu teletu nedostaje mleka. Da ne bi gladovalo, treba ga je zraven molže še primerno krmiti. V ta namen se rabijo različna sredstva.

Najbolje ugaja na tolščo teleta, ako se mu po sescu daje par koščkov svinjske masti. To se mu daje po sili, samo ga ne mara vzeti, ker se mu nekako gabi. Radi tega treba dati po molženju, sicer bi še sesati ne maralo.

Ker pa masti večkrat primanjkuje, se naj tele krmi z surovim prosenim pšenom ali pa žganci od koruze. To se mu pa mora dati v primerno velikih svačkih pred sesanjem, nato ga še le spustiti pod kravo.

Nekateri davajo teletu za priboljšek tudi surova jajca, vendar tega načina mesarji ne hvalijo, ker tako krmljeno tele otipa se jako mehko in rejeno, pa mu baje zaklanemu tolšča in teža jako upade. Boljše je toraj katero prej omenjeno sredstvo.

Pri krmljenju mora se paziti, da se tele najedenkrat ne presiti, sicer mu utegne še škodovati, da bi zbolelo, kar se pri mlademu želodcu lahko in hitro zgodi. Še s sescem moramo čuvati, da ga ne prisilimo, zlasti ako ima krava obilno mleka.

Paziti pač moramo, da se krava po sesanju teleta, ako mu je mleko v vimenu še kaj ostalo, vselej čedno pomolze. S tem zabranimo razne bolezni vimena in pa napnemo mlečne žleze za krepkejšo delovanje.

Tele naj se doji prvih par tednov po štiri, pozneje po trikrat na dan. Takrat se po potrebi začne prikrmovati, ako mu je mleko premalo.

Da se tele lepše redi, narboljše je, da je imamo privezano v hlevu. In sicer okoli vratu naj bode, enako kakor pri psu, usnjat pas, k jaslim pa velja zadostna dolga vrav, da se tele more vleči. Tako naj se otveže koj ko se skóti, ker takrat se narložje privadi otveženju. Tele privezano se veliko boljše redi, nego če je prosto, ker ne more toliko skakati.

Proda se mesarju v starosti od 4 do 6 tednov. Pogodbo je narboljše napraviti v ceni na živo vago. Ta se sedaj, ko je živina dražja od zadnjih let, plačuje od 36 do 40 kr. kilogram. Ker ima mesar veliko rajše lepo rejeno žival, primakne za tisto kak novec več, nego za medlo, katero sploh nima tolike veljave. Vredno toraj je, da se živinorejec potruži kadarkoli, da lepo svojo živino, posebno pa da še mladih telet ne zanemarja, bodisi da je odda v mesnico ali pa ga obdrži za pleme.

Pletarstvo.

C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je s 1. januarjem 1906 ustanovilo pri Sv. Barbari v Haložah „potovalni pouk za pletarstvo“. Poučuje se po 8 ur na dan deset šoli odraslih dečkov do 30. junija. Več učencev se ne sprejme. Pač pa lahko vstopi na izpraznjeno mesto vsak čas novinec. Izdelujejo se v prvi vrsti razni jerbasi za domačo porabo in za razpošiljanje sadja, narejali se pa bodo tukaj tudi manjši in večji kovčeki, koši, mizice za cvetlice, stoli, naslanjači in najrazličnejša druga pletenina iz vrbe, rogoza in trstikovine.

S tem napravil se je prvi korak za stvar, ki bi nam mogla jako mnogo koristiti. Če romajo naše vrbe na Laško — in se vrnejo od tam v obliki jerbasonov itd., koje moramo pošteno plačevati, pride pač samo od sebe vprašanje, zakaj bi se sami ne lotili pletarstva.

Opozarjamo tudi druge kraje — posebno ob večjih vodah — ob Dravi, Savi itd., kjer se da gojiti vrboreja, — na pletarstvo.

Začetek naj je povsod poduk — in pozneje se pa naredi pletarska zadruga.

Neposredni državni davki.

Naslednje številke nam kažejo, koliko plačajo pojedine dežele neposrednih državnih davkov.

Dežela:	Ima prebivalcev	Plača nep. davkov
Bukovina	729.855	3,225.100 K
Češko	6,318.639	70,566.000 „
Dalmacija	501.907	1,812.200 „
Galicija	7,259.512	28,936.000 „
Gorenje Avstrijsko	809.062	9,972.000 „
Gorica in Gradiška	232.388	1,457.900 „
Istra	344.173	1,652.600 „
Koroško	367.324	?
Kranjsko	508.348	3,951.300 „
Moravsko	2,435.012	26,346.700 „
Niže Avstrijsko	3,086.382	111,186.600 „
Predarelsko	129.816	1,119.500 „
Šlezija	680.918	6,422.500 „
Štajersko	1,256.058	15,226.000 „
Tirolsko	850.062	6,915.200 „
Trst in okolica	193.247	5,813.600 „

Književnost.

Poučno potovanje v Švico.

Ravnokar je izšla knjiga, ki jo je izdala c. kr. kmetijska družba kranjska kot VI. zvezek svoje „Kmetijske knjižnice“ in ki jo je spisal Viljem Rohrman, pristav kranjske kmetijske šole na Grmu. Pisatelju ni bil namen podati v svojem spisu popis poučnega potovanja kranjskih kmetovalcev v Švico poleti 1904 na običajni način, temveč spisati poučno

knjigo v prid našim kmetovalcem, ki naj spoznajo, da je Švica postala prva zgledna živinorejska dežela samo zato, ker so tamošnji živinorejci pri svojem delu hodili edino pravo pot do zaželenega cilja, ki je začetan na vednostni podlagi, t. j. z obilnim gnojenjem pridelovati veliko dobre krme, s zadostnim pokladanjem vzrejati goved, ki donša največje dohodke, in z umnim izbiranjem plemenskih živali ustvariti goveje pasme, ki vsestransko zadostujejo. Pisatelj je popisal, kako je ravnati z gnojem in z gnojnico, kako se prideluje krma, kako se oskrbujejo travniki, nadalje je opisal planinarstvo, živinorejo, mlekarstvo in sirarstvo ter sploh vse, kar je v Švici v kmetijstvu dobrega in lepega, torej tudi za nas spodbudnega. Ker je knjiga zanimivo ter živahno pisana, prepletena z dogodki naših potnikov-rojakov, zato je obenem mikavna in nad vse podučna. Vsebina te knjige torej ni suhoparna kmetijska teorija, temveč iz življenja posnet popis zgledega gospodarjenja švicarskih kmetov. Knjigi je pridejana krasno izdelana slika udeležencev ter 33 drugih slik, ki pojasnjujejo berilo, med njimi več velikih podob, ki kažejo švicarsko plemensko goved v taki popolnosti, kakor jih doslej še ni imela nobena slovenska strokovna knjiga. Knjiga se dobiva pri kmetijski družbi v Ljubljani po 1 K s poštnino vred. Denar je z naročilom vred naprej poslati.

Soseda Razumnika govedoreja.

Tako se glasi naslov VII. zvezka „Kmetijske knjižnice“, ki jo izdaja c. kr. kmetijska družba kranjska. Dr. L. Steuert, živinozdravnik in profesor kr. bavarske kmetijske akademije v Weihenstephanu, je doslej spisal 5 v resnici poljudnih kmetijskih knjig, in sicer v obliki pogovorov med vaščani in brez vseh za kmeta nepotrebnih vednostnih pritklin, zato so se pa Steuertove knjige med nemškimi kmeti tako hitro razširile, kakor nobene druge.

Kmetijska družba je že lansko leto izdala Steuertovo „Soseda Razumnika prašičjo rejo“, in kako prav je to storila, je dokaz velika priljubljenost in hitra razprodaja knjige. To dejstvo je pa bilo tudi povod, da je kmetijska družba sklenila izdati tega pisatelja „Govedorejo“, ki sedaj dotiskana in s 60 podobami opremljena pred nami leži. Prevod te knjige, kakor lanske, je oskrbel družbeni ravnatelj g. Gustav Pirc, ki je dobro poznajoč naše razmere, knjigo priredil primerno našim potrebam. „Soseda Razumnika govedoreja“ je v resnici poljudno kmetijsko berilo in izvrsten praktičen vodnik za vsakega živinorejca, bodisi kočarja, ki ima eno kravo v hlevu, ali pa za graščaka, ki ima velik hlev poln govedi. V knjigi je prav preprosto in poljudno povedano, kako je umno ravnati s plemenskimi biki, kako postopati pri telenji krav in kako je pravilno vzrejati in krmiti

govod. Ugovore starokopitnih sosedov ve Razumnik na razumljiv način spodbijati, in ravno v obliki pogovorov med naprednim Razumnikom in starokopitnimi sosedi izvojevani prepiri dajo knjigi zanimivost, da jo vsak prebere, kdor jo v roko vzame, in da se prav gotovo najtrdovratnejši starokopitnik izpreobrne. Živinoreja je pri nas najiminitnejša panoga kmetijstva, zato naj vsak živinorejec to novo knjigo pri kmetijski družbi v Ljubljani kupi za 1 K.

Naročilom na knjigo je denar takoj pridejati.

Delniška stavbinska družba »UNION« v Ljubljani.

Ob začetku leta sklepajo posojilnice na občnih zborih o porabi čistega dobička. — Delniška stavbinska družba „UNION“ se usoja pri tej priliki opozoriti p. n. hranilnice in posojilnice, da so še oddati delnice III. emisije, in da blagovolé vsaj en del čistega dobička uporabiti za nakupovanje delnic družbe „UNION“. — S pomočjo zadružne organizacije se je posrečilo postaviti krasno stavbo hotela „UNION“. — Delničarji postali so solastniki tega podjetja, in delnice imajo sedaj svojo vrednost. Treba je pa še oddati III. emisijo, in odda se lahko, ako naše hranilnice in posojilnice **vzajemno** postopajo in **prevzamejo** delnice. — Tako národno-gospodarsko delo mora vspevati. — Oglasila za podpise delnic sprejema podpisani načelnik.

Dr. V. Gregorič,
načelnik.

Priporočá se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbí zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Baderna (v Istri), gospodarsko društvo, ima v svoji zadružni kleti 4000 hl črnega in 500 hl belega vina. Kdor hoče kupiti izbornó istrsko kapljico po zmernih cenah, jo dobi zanesljivo pri gospodarskem društvu v Baderni.

Zajamčeno pristno vino ima v zalogi Kmetijsko društvo v Vipavi veliko množino, katero prodaje za mašna vina belo od 40—60 kron 100 l postavljeno na postajo Postojna. Rudeče po 35 kron. Zadrugam in večjim odjemalcem oddaja vino po izjemnih znižanih cenah. V zalogi je tudi tropinsko žganje.

Ogrska rožnata paprika Szegedinska I-a, sladka, jamčeno prava, priznana najboljša vrsta. Lastni pridelek á kg 5 Kron. Pošilja se proti povzetju od 1 kg naprej poštne prostó. Nadalje posebnosti: špeh, ogrske salami itd. po najnižji ceni. Razpošiljevalna trgovina raznovrstnih deželnih pridelkov **HAUPT A. RUDOLF**, Budimpešta (Ogrsko) VII. Ovoda-cesta 22.

Gospodarsko vago brezplačno!

Čudovito poceni pošiljam iz svojega prenapolnjenega tovarniškega skladišča svoje svetovnoznano in radi svoje izvrstne kakovosti splošno priljubljeno

Mehikansko srebrno blago

in sicer:

6	kom. mehikanskih srebrnih namiznih nožev
6	" " " jedilnih vilic
6	" " " žlic
12	" " " žlic za kavo
6	" izvrstnih desertnih nožev
6	" " vilic
1	" mehikanski srebrni zajemalnik za juho
1	" " za mleko
2	" najeleg. salonska namizna svečnika.

250 15—2

46 komadov skupaj za samo gld. 6·50.

Vsak naročnik dobi še vrhu tega kot premijo garantovano natančno vagujočo gospodarsko vago, ki potegne 12 kilogramov, popolnoma brezplačno.

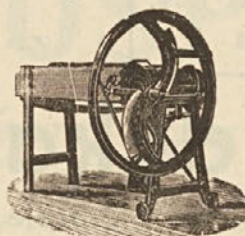
Mehikansko srebro je po vsem bela kovina, za koje trpežnost in najboljšo kakovost se da pismena garancija na 25 let. Pošilja proti predpošiljatvi denarja ali po povzetju evropske zaloge

Manhattan - podjetje

Budimpešta VIII., Bezerédy-utoza št. 3.

Nad 200 strojev v zalogi!

Najboljše mlatilnice,

gepeljne, tri-
jerje, čistilnice
(pajkelne),
slamorenice,
mline in preše

za sadje, fine kose, srpe in

amerikanske motorje na bencin

posebno pripravi za kmetije

in vse potrebščine za poljedelstvo v veliki
izberi priporočata po nizki ceni

Karol Kavšeka nasledniki

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

248 x—2 Slovenski ceniki brezplačno.

Nad 200 strojev v zalogi!

Zadružna zveza

oskrbuje

= svojim zadrugam =
vse tiskovine, blagajne itd.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

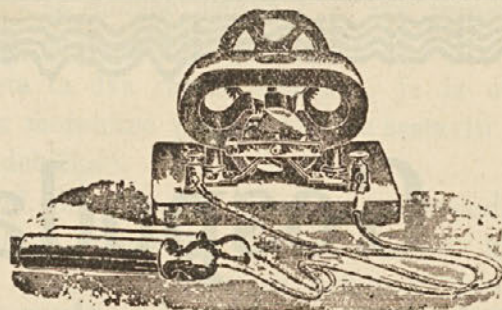
prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-2

„ELEKTROPHOR“.

Pomlajenje in podaljšanje življenja po izvirno
amerikanskem elektro-zdravilnem aparatu za
samoporabo.

Elektrika je življenje!

Vsem slabotnim ljudem ni nikoli dovolj svetovati, uporabljati ta električni aparat, kajti elektrika krepi živce, ohrani kri, poostri čute, tvori normalno delovanje krvi in živčnega sistema, obvaruje pred največ boleznimi.

Tako poroča dr. Bourg, ud zdravniške fakultete v Parizu: „Ne samo protin, revmatizem, krč, histerija, naduha so bili v sto slučajih ozdravljeni in v vseh slučajih olajšani, kjer je znanost zdravnikov brezuspešno delovala, ampak posebno tudi pri vseh živčnih boleznih, glavobolu, koliki, šumenju v ušesih, brezspanju, hipohondriji, posebno pri hemoridih doseglo se je v nekaterih dneh, da celo v nekaterih urah skoro čudovito olajšanje, in posebno pri bolečih ženskih boleznih so bile bolezni skoro gotovo ozdravljene in olajšane; tudi za ženske v drugem stanju. Cena malemu aparatu z vsem skupaj 20 kron. (Samo za zelo občutljive.) Cena velikemu aparatu z vsem skupaj 30 kron. (Za vzdravljenje dolgotrajnih bolezni.) Pošilja proti predpošiljatvi zneska ali pa po povzetju

251 15—2

Elektrophor - podjetje

Budimpešta VIII. Bezerédy-utoza št. 3.

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog koncem leta 1904:
čez 11 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet v letu 1904:
K 46,173.224·38

Ljudska posojilnica

preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4½%

brez kakega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih 4 K 50 h na leto.

Stanje vlog 31. decembra 1904: K 11,095.751·15 — Denarni promet v letu 1904: 46,173.224·38

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1905.

249, x-2

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Šiška, knezoškofjski kancelar,
podpredsednik.

Josip Jarc,
veleposestnik v Medvodah.

Odborniki:

Anton Belec,

posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.

Dr. Andrej Karlin,
stolni kanonik v Ljubljani.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju,

Ivan Kregar,
svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.

Francišek Leskovic,
zasebnik in blag. ljud. pos.

Ivan Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Karol Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, Gradišče št. 1

(uhod: Kongresni trg št. 16)

preskrbuje za svoje člane

nakup vseh gospodarskih potrebščin, posebno pa umetnih gnojil: Tomazeve žindre, kalijeve soli, solitra, superfosfatov itd., modre galice, žvepla, krme, koruzne moke, otrobov itd., semen, živine, strojev, orodja itd.;

nakup vseh gospodinjskih potrebščin;

prodajo vsakovrstnih kmetijskih pridelkov in izdelkov.

Zaloga Barthel-ovega klajnega apna, oddaja se od 5 kg. naprej.